

KULLANIMI YAYGIN OLAN TEMİNAT TÜRLERİ ÇERÇEVESİNDE BANKALARDA NAKDİ KREDİLER İÇİN AYRILACAK ÖZEL KARŞILIKLARIN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

İsmail KABAN*

Özet

Bankalar fon arz edenlerle fon talep edenleri bir araya getiren finansal araçlardır. Kredi olarak adlandırılan fon talebi ekonomideki tüketim ve yatırım eğilimini şekillendirmektedir. Ülke ekonomilerinin en büyük aktörleri arasında yer alan bankaların yaşadıkları olumsuzluklar reel ekonomiye de yansımakta ve genel ekonomik durumun bozulmasına yol açmaktadır. Bu sebeple finansal sektörün içinde bulunduğu gerçek durumun anlaşılabilmesi için, bankaların kullandıkları kredilere ilişkin taşıdıkları riskleri doğru olarak raporlamaları gerekmektedir. Risklerin gerçeği yansıtacak bir şekilde raporlanabilmesi kredi karşılıklarının doğru olarak hesaplanmasıyla mümkün olacaktır. Bu çalışmada gerçek müşteri çeki, ipotek, taşıt rehini ve teminat mektubu gibi sektörde sık rastlanan teminat türleri temelinde bankalarca kullanılan nakdi krediler için ayrılacak özel karşılıkların nasıl hesaplanacağı, muhasebeleştirileceği ve denetleneceği açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Banka Muhasebesi, Özel Karşılıklar, Likit Değer

JEL Sınıflaması: G21, G29, M41

ACCOUNTING PROCESS OF SPECIAL PROVISIONS TO BE ALLOCATED FOR CASH LOANS IN BANKS AS PART OF THE WIDELY USED COLLATERAL

Abstract

Banks are financial intermediaries which gets the fund suppliers and fund demandants together. Fund demand which calls as loan forms to the trend of consumption and investment in general economy. The banks are one of the largest actors of economies and the negativeness they get that reflects real economy and this fact cause badly to general economic condition. That's why to understand real circumstance of financial sector, the banks have to report correctly the risks result from loans. If and only if the loan

* Öğr. Gör. SMMM, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Nispetiye Sosyal Bilimler MYO, Bankacılık ve Sigortacılık Programı, ismail.kaban@gop.edu.tr

provision is calculated properly, risks can be reported in a way that reflects reality. This study aim to explain calculation, accounting and auditing of special provisions. Because draft, property lien, car pledge and bank letter of guarantee is widely preferred in the banking sector, these were used in the examples.

Keywords: Bank Accounting, Special Provisions, Liquid Asset

JEL Classification: G21, G29, M41

1. Giriş

Günümüzde bankacılık sektörü ekonomik aktivitenin hızlanmasında önemli bir görev üstlenmektedir. Ekonomik aktivitede yaşanan hareketliliğin nihai olarak milli gelir artışını da beraberinde getirmesi sektörün ülke ekonomileri açısından taşıdığı önemi artırmaktadır. Bu bağlamda sağlıklı bir bankacılık sektörüne sahip olan ülkelerin genel ekonomik yapıları da güçlü olmaktadır. Diğer taraftan son yıllarda Amerika ve AB ülkelerinde yaşandığı üzere, zayıf bir finansal sektör tüm ekonomik yapıyı derinden sarsacak sonuçlar doğurmakta ve ekonomilerde büyüyememe sorunu ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle sektörün eş anlı olarak izlenmesi ve gerçek anlamda taşıdığı risklerin bilinmesi kritik bir öneme sahiptir. Bankalar kullandıkları krediler karşılığında müşterilerinden çoğunlukla teminat olarak adlandırılan bir güvence talep etmektedirler. Müşterilerden alınan teminatlar kredilerin tahsil edilememesi halinde bankaların tahsil kabiliyetini artırmaktadır. Teminat aynı zamanda bankaların takip hesaplarında izlenen krediler için ayıracakları karşılıkların hesaplanmasında dikkate alınması gereken bir kıymettir. Bankaların bilançolarında en büyük bakiyeyi temsil eden ve ana enstrüman niteliğinde olan kredilere ayrılacak karşılıklar sektörün sağlamlığının izlenmesinde ilk olarak dikkate alınan kalemdir. Bu itibarla kredi karşılıklarının doğru hesaplanması sektörün gerçek durumunun da değerlendirilebilmesi bakımından hayati bir değer taşımaktadır. Böylece sektörden gelen olumsuz sinyaller erkenden saptanabilecek ve gereken önlemler gecikmeden uygulamaya geçirilebilecektir. Bunun yanında vergi matrahının doğru olarak hesaplanması karşılıkların gerçeği yansıtmasına bağlıdır. Olduğundan fazla karşılık ayrılması vergi matrahının düşük gösterilmesi sonucunu doğururken olması gerekenden düşük karşılık ayrılması da vergi matrahının yükselmesine sebep olacaktır.

2. Genel Olarak Nakdi Krediler

Kredi eldeki para ile gelecekte ele geçecek paranın değişimi; diğer bir ifade ile para ile ödeme vaadinin mübadelesidir¹. Bir bankacılık ürünü olarak nakdi kredi, bankaların çeşitli şekillerde dışardan borçlanarak elde ettikleri fonları, yasal sınırlamalar, iç düzenlemeler ve olanaklar

¹ Avni Zarakolu "Bankacılar İçin Para ve Kredi Bilgisi", Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2003, s.50

çerçevesinde², geri ödeyeceği konusunda kendisine güven duyulan gerçek veya tüzel kişilere belirli bir bedel karşılığında ve belirli bir süre sonunda geri almak şartıyla sunduğu parasal imkan olarak tanımlanmaktadır³. 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nda nakdi kredinin tanımı yapılmamış, kredi olarak sayılacak işlemler arasında "Bankalarca verilen nakdi krediler" şeklinde bir ifadeye yer verilmiştir⁴.

Bu bölümde çalışmanın konusunu teşkil eden nakdi krediler hakkında kavramsal çerçeve sunulmuştur. Sırası ile bireysel krediler ve ticari krediler hakkında bilgiler verilmiştir.

2.1. Bireysel Krediler

Bireysel krediler, tüketicilerin cari tüketim isteklerini anında karşılamalarını sağlayan bir finansman ürünüdür. Bu özelliği ile bireysel krediler, tüketim davranışının zaman açısından öne alınmasını sağlamaktadır⁵. Dolayısıyla bireysel krediler harcama yapılmasını ve tüketimi kolaylaştıran ve bir finansman türü olarak değerlendirilmektedir⁶. Bireysel krediler ticari amaçlar dışındaki işlemler için kullanılmaktadır⁷. Bu durum ticari kredilerin en önemli özelliğini oluşturmaktadır.

Bireysel krediler, ihtiyaç kredileri, taşıt (araç) kredileri, konut kredileri, kredili mevduat hesabı (açık hesap) ve kredi kartları olarak beş başlık altında sınıflandırılmaktadır⁸.

İhtiyaç kredisi, kişilerin belirli amaçlara özgü harcamaları (beyaz eşya, dayanıklı tüketim malları, ev donanımı ve yenileme, tatil, giyim eşyası, düğün, nişan, okul giderleri vb.) için ihtiyaç duydukları finansmanının sağlanmasına yönelik bireylere nakden verilen bireysel kredi türüdür⁹.

Taşıt kredisi, kişilere, yeni veya ikinci el taşıt alımının finansmanında kullanılmak üzere sunulan kredi türüdür¹⁰.

Konut kredisi, ev sahibi olmayı düşünen gerçek kişilerin konut edinmeleri için finansman kolaylığı sağlayan bir kredi türüdür¹¹.

² Kürşat Özgür Özden, "Ticari Bankalarda Kredilendirme Süreci ve Kredi Riski Yönetimi", İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010, s. 3, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi)

³ Yusuf Dinç ve diğerleri, "Banka ve Sigorta Muhasebesi", Eskişehir, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2745, 2013, s. 73

⁴ 5411 sayılı Bankacılık Kanunu (01.11.2005 tarih, 25983 sayılı T.C. Resmi Gazete), m. 48

⁵ Nihal İnağ, "Tüketici Kredileri", Ankara, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Araştırma Planlama ve Eğitim Genel Müdürlüğü, Tartışma Tebliği No: 9011, 1990, s. 1-2

⁶ Mustafa İbicioğlu - Mehmet Baha Karan, "Türkiyede Faiz Oranlarının Tüketici Kredileri Üzerindeki Etkisi", BDDK Bankacılık ve Finansal Piyasalar Dergisi, Cilt:3, Sayı:2, 2009, s.12

⁷ Hakan Şakar, "Bankalarda Kredilendirme Teknikleri", İstanbul, Strata Yayıncılık, 2001, s. 92

⁸ Şakar, "Bankalarda Kredilendirme...", **a.g.k.**, s. 110

⁹ Süreyya Bakkal - Emel Aysan, "Türk Bankacılık Sisteminde, Ekonomik Krizin Tüketici Kredilerine Etkisi", 1. Baskı, İstanbul, Hiperlink Yayınları, 2011, s. 32

¹⁰ Alptekin Güney, "Banka İşlemleri", Genişletilmiş 4. Baskı, İstanbul, Beta Basım Yayın Dağıtım A.Ş., 2010, s. 117

¹¹ Birgül Şakar, "Banka Kredileri ve Yönetimi", 2. Basım, İstanbul, Beta Basım Yayın A.Ş., 2006, s. 201

Kredili mevduat hesabı, tüketici ile yapılan sözleşme gereğince, bankada cari hesap açtıran müşteriye, ihtiyaç duyduğunda ve talep ettiğinde belirlenen limitler dâhilinde kredi kullanma imkânı sağlamaktadır¹².

Kredi kartı, muhtelif işlemlerde hamiline nakit ödeme zorunluluğu olmaksızın mal ya da hizmet satın alma olanağı sunan bir ödeme aracıdır. Kredi kartları, alıcılara borçlarını ifa etmelerinde hem zaman hem de miktar açısından esneklik sunmaktadır¹³.

2.2. Ticari Krediler

Ticari krediler, ticaret, üretim ve hizmet sektöründe faaliyet gösteren firmalara işletme ve yatırım finansmanı amacıyla kullanılan kredilerdir¹⁴. Diğer bir ifade ile ticari krediler, ticari faaliyette bulunan şahıslar, adi ortaklıklar, şahıs şirketleri ve sermaye şirketlerine üretim ve ticari faaliyetlerde kullanılmak üzere tahsis edilen kredilerdir¹⁵.

Ticari krediler kullandırım şekillerine göre oldukça zengin bir yapı arz etmektedir. Buna mukabil söz konusu krediler arasında, borçlu cari hesap kredisi, spot kredi, yabancı para krediler (döviz kredileri), dövize endeksli krediler, iskonto ve iştirak kredileri ile taksitli ticari krediler kullanım yoğunluğu açısından öne çıkmaktadır.

Borçlu cari hesap kredisinde, krediyi kullanan müşteriye bir kredi limiti tahsis edilmekte; istediği zaman istediği tutarda kullanması ve istediği zaman istediği tutarda ödeme yapması mümkün olmaktadır. Bu kredi türünde hesap devreleri üç aydır: Mart, Haziran, Eylül ve Aralık aylarının sonunda üç aylık dönemler itibarıyla faiz tahakkuk ettirilir. Söz konusu kredi teminatsız olarak (açık kredi) kullanılabilir gibi teminat alarak da kullanılabilir ve teminata alınan kıymetin niteliğine göre kefalet karşılığı krediler, senet karşılığı krediler, emtia karşılığı krediler, mevduat ya da nakit blokajı karşılığı krediler, pay senedi, tahvil, hazine bonosu, yatırım fonu karşılığı krediler, altın rehni karşılığı krediler, alacak temlikli karşılığı verilen krediler ve ipotek karşılığı verilen krediler olarak adlandırılabilir¹⁶.

Spot kredi, kısa süreli nakit ihtiyacını karşılamaya yönelik ve genellikle bankanın fon akış politikası çerçevesinde belirlenen kısa vadeli ve faiz oranı diğer kredi türlerine göre kısmen daha düşük olan kredilerdir. Spot kredinin toplam tutarı, vadesi ve faiz oranı kredinin kullanıldığı tarihte belirlenir¹⁷.

¹² Renan Başkan, "Tüketici Hukuku: Mevzuata İlişkin Yorum-Eleştiri-Öneri", İstanbul, İstanbul Ticaret Odası Yayınları Yayın No: 2005-41, 2005, s. 408

¹³ Mehmet Takan - Melek Acar Boyacıoğlu, "Bankacılık Teori, Uygulama ve Yöntem", 4. Basım, Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık, 2011, s. 189

¹⁴ Barış Sipahi, "Bankacılık İşlemleri ve Muhasebesi", İstanbul, Türkmen Kitabevi, 2011, s. 50

¹⁵ Şakar, "Bankalarda Kredilendirme ...", **a.g.k.**, s. 56

¹⁶ Hayati Eriş, "Bankacılık Hizmet Ürünleri", Eskişehir, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2953, 2013, s. 25-26

¹⁷ Şakar, "Banka Kredileri...", **a.g.k.**, s. 67

Döviz kredileri, fiili mal ihracatı, vergi, resim harç istisna belgesi (VRHİB), dâhilde işleme izin belgesi (DİİB) kapsamındaki ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetlerin finansmanı amacıyla kullanılan kredilerdir. Döviz kredilerindeki amaç ülkemize döviz girişi sağlayan ticari faaliyetlerin desteklenmesidir. Bu kredilerin amacı ihracatı teşvik etmek ve ülkeye döviz girişini arttırmak olduğu için vergi, komisyon ve faiz oranları diğer kredi türlerine göre daha avantajlıdır¹⁸.

Dövize endeksli krediler, aslında ulusal para üzerinden kullanılmakta ve tahsil edilmekte sadece tutarların hesaplanmasında bir konvertibl döviz esas alınmaktadır. Bu dövize endekslenen kredi firmaya, dövizin alış kuru üzerinden TL olarak kullanılmaktadır. Bu krediler daha düşük faiz oranlı para birimlerinden kur riskini üstlenerek yararlanmayı düşünen firmalar için uygun bir finansman yöntemi olmaktadır¹⁹.

İskonto ve iştirah kredileri, firmaların mal satımı veya hizmet sunumu karşılığında müşterilerden aldıkları çek veya senetlerin banka tarafından iskonto edilmesi suretiyle kullanılan kredilerdir. Böylece firmalar aktiflerindeki çek veya senetleri likit kıymet haline getirebilmektedir. İskonto kredisinde ticari senedin ödeme yeri ile banka şubesinin bulunduğu il aynı iken iştirah kredisinde ödeme yeri ile banka şubesinin bulunduğu iller farklıdır²⁰.

Taksitli ticari kredi, ticari, taşıt ve dükkan gibi alımlarda firmalara kullanılan kredinin geri ödemelerinin taksitli olarak yapılmasını mümkün kılan kredilerdir²¹. Bu kredilerin taksitleri aylık, üç aylık veya altı aylık periyotlar şeklinde belirlenebilir.

2.3. Tahsil Kabiliyetlerine Göre Kredilerin Sınıflandırılması

Bankalar, yurtdışında faaliyet gösteren şubeleri dahil, kredilerini ve diğer alacaklarını tahsil kabiliyetlerine ve borçluların kredi değerliliğine göre beş grupta sınıflandırarak izlemek zorundadır. Bu itibarla krediler²²;

- a) Birinci Grup – Standart Nitelikli Krediler ve Diğer Alacaklar
- b) İkinci Grup – Yakın İzlemedeki Krediler ve Diğer Alacaklar
- c) Üçüncü Grup – Tahsil İmkânı Sınırlı Krediler ve Diğer Alacaklar
- d) Dördüncü Grup – Tahsili Şüpheli Krediler ve Diğer Alacaklar
- e) Beşinci Grup – Zarar Niteliğindeki Krediler ve Diğer Alacaklar

şeklinde sınıflandırılmaktadır.

¹⁸ Can Tansel Tuğcu ve diğerleri, "Bankalarda Kredi Yönetimi", Eskişehir, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2531, 2013, s. 109

¹⁹ Eriş, a.g.k., s. 27

²⁰ Tuğcu ve diğerleri, a.g.k., s. 103

²¹ Şakar, "Banka Kredileri...", a.g.k., s. 77

²² Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK), "Bankalarca Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi Ve Bunlar İçin Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik", (01.11.2006 tarih, 26333 sayılı T.C. Resmi Gazete), m. 4

Uygulamada ağırlıklı olarak kredi ödemelerinde vadeden itibaren yaşanan gecikmeler (2. grup 30 günden fazla, 3. grup 90 günden fazla, 4. grup 180 günden fazla ve 5. grup 360 günden fazla) temelinde bir sınıflandırma eğilimi bulunmaktadır. Ancak bankalar kredilerin zafiyete uğrama ihtimalinin doğması veya zafiyete uğraması durumunda söz konusu süreleri beklemeksizin alacaklarını ilgili gruplarda sınıflandırabilmektedir.

Banka Tekdüzen hesap planında üçüncü grup krediler 170 hesap altında, dördüncü grup krediler 172 hesap altında ve beşinci grup krediler ise 176 hesap altında izlenmektedir²³.

3. Karşılık Kavramı

Karşılık kavramı, bankaların ana varlık kalemi olan kredilerinde meydana gelmiş ve/veya gelmesi muhtemel zararlar için ayrılan ihtiyatları tanımlamak için kullanılmaktadır²⁴. Muhasebe kuramı açısından ihtiyatlılık kavramı, varlıklar ve karın olası çeşitli değerleri arasından en düşük olanı ile; borçların ve giderlerin ise muhtemel çeşitli değerleri arasından en yüksek olanı ile raporlanmasını ifade etmektedir²⁵. Başka bir ifade ile karşılık, bilanço tarihi itibarıyla ortaya çıkmamış, gelecekte gerçekleşme zamanı veya tutarı belli olmayan fakat raporlanan dönemde ortaya çıkan işlemlerden kaynaklanan yükümlüktür²⁶.

Bankacılık açısından karşılık ayırmanın amacı, sistemin karşılaşılabileceği kayıplara ilişkin olarak baştan önlem almaktır. Böylece söz konusu zararlar realize olduğunda mali yapıdaki bozulmanın telafi edilebilir seviyede kalması ve faaliyetlerin kesintisiz olarak sürdürülmesi sağlanacaktır²⁷. Karşılık işlemleri ile ilgili olarak 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nda "Bankalar, krediler ve diğer alacaklarla ilgili olarak, doğmuş veya doğması muhtemel zararların karşılanması ve bunlar dışında kalan varlıkların değer azalışları için yeterli düzeyde karşılık ayrılmasına ilişkin politikalar oluşturmak zorundadır" hükmü yer almaktadır²⁸.

Bankacılık sektöründe genel karşılıklar ve özel karşılıklar olmak üzere iki tür karşılık ayırma uygulaması bulunmaktadır. Birinci ve ikinci grupta izlenen krediler için ayrılacak karşılıklar genel karşılık; üçüncü, dördüncü ve beşinci grup krediler için ayrılacak karşılıklar ise özel karşılık olarak adlandırılmaktadır.

²³ Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK), "Tekdüzen Hesap Planı ve İzahnameesi Hakkında Tebliğ", (26.01.2007 tarih, 26415 sayılı T.C. Resmi Gazete), m. 8

²⁴ Ferhat Sayım - Muhammed Ardic, "Banka Bilançolarındaki Kredi Karşılık Kalemlerinin Dışa Yansıma Biçimleri", Atatürk Üniversitesi İİBF Dergisi, Sayı 26(3-4), 2012, s. 301

²⁵ Eldon S. Hendriksen - Michael F Van Breda, "Accounting Theory", Fifth Edition, Boston, Irwin Inc., 1992, s. 148

²⁶ Ümit Gücenme Gençoğlu ve diğerleri, "Türkiye Finansal Raporlama Standartları", Sakarya, Sakarya Üniversitesi Sürekli Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayınları, 2013, s. 459

²⁷ Özgür Acar, "Bankalarca Ayrılan Karşılıklar: Teorik Yaklaşımlar ve Uluslararası Uygulamalar" Bankacılar Dergisi, Sayı 34, 2000, s. 32-33

²⁸ 5411 sayılı Bankacılık Kanunu (01.11.2005 tarih, 25983 sayılı T.C. Resmi Gazete), m. 53

Bankalar, birinci grup nakdi kredileri toplamının yüzde biri (% 1) ve ikinci grup nakdi kredileri toplamının ise yüzde ikisi (% 2) oranında genel karşılık²⁹; üçüncü grup nakdi krediler toplamının en az yüzde yirmisi (% 20), dördüncü grup nakdi krediler toplamının en az yüzde ellisi (% 50) ve beşinci grup nakdi krediler toplamının en az yüzde yüzü (% 100) oranında özel karşılık ayırırlar³⁰. Özel karşılık uygulamasında bankalar bir alt sınıra tabidir ancak söz konusu oranların daha üstünde özel karşılık ayırmaları mümkündür. Dolayısıyla bir banka üçüncü grup nakdi krediler için en az % 20 özel karşılık ayırmak zorundayken, isteğe bağlı olarak bu oranı % 100'e kadar artırmakta serbest olduğu söylenebilir.

4. Teminat Kavramı

Teminat, kredilerin ve diğer alacakların tahsil edilememesi riskine karşılık banka alacağının tamamen veya kısmen güvence altına alınmasını sağlayan her türlü varlık, garanti ve kefaletler ile sözleşmeden doğan haklardır³¹. Finansal piyasalarda en yaygın ve en önemli risk azaltma tekniklerinden biri teminat kullanımudur. Teminat, teminat veren tarafın yükümlülüğünü güvence altına almak için teminat alan tarafından kabul edilen bir kıymet ya da üçüncü bir tarafın taahhüdü olarak tanımlanabilir³². Teminatın önemi, kredi alanın krediyi zamanında ödememesi, yani temerrüde düşmesiyle ortaya çıkmaktadır. Aksi takdirde kredi alan krediyi bankayla anlaşmış olduğu şartlara uygun olarak geri öderse, teminat gereksiz bir garanti olmaktadır³³.

Kredinin teminatlandırılması alacaklı taraf için çok önemlidir. Zira temel kredilendirme prensibi olan emniyet ilkesi gereğince, kredinin yeterli ve güçlü bir teminata bağlanmış olması ve kredi kullanan tarafın kredibilitesinin yüksek olması gerekmektedir³⁴. Bankalar kullandırdıkları kredilere güvence olarak belirli teminatlar almaktadırlar. Bu teminat türlerini şahsi teminat ve maddi teminat olmak üzere ikiye ayırmak mümkündür³⁵.

4.1. Şahsi Teminat

Şahsi teminatların en önemli özelliği borçlu dışında üçüncü kişiler tarafından sağlanmasıdır. Şahsi olarak teminat veren kişi alacaklıya karşı tüm mal varlığı ile sorumlu olacaktır³⁶. Kefalet

²⁹ BDDK, "Bankalarca Kredilerin ve Diğer...", a.g.k., m. 7

³⁰ BDDK, "Bankalarca Kredilerin ve Diğer...", a.g.k., m. 8

³¹ BDDK, "Bankalarca Kredilerin ve Diğer...", a.g.k., m. 3

³² İpek Özdemir, "Merkez Bankacılığında Teminat Sistemleri", Ankara, 2010, s.3, (TCMB Uzmanlık Yeterlilik Tezi)

³³ Sokol Pellumbi, "Banka Kredi Hukukunda Teminatlar", İstanbul, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006, s. 17, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi),

³⁴ Davut Gürses, "Kredi Teminatı Olarak Üst Hakkı İpoteği", Bankacılar Dergisi, Sayı 76, 2011, s. 4

³⁵ Serpil Ali Shah, "Türk Bankacılık Sektöründe Banka Kredilerinin Kullanılmasında Teminat Belirleme Yöntemleri", İstanbul, Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, 2010, s. 53, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi)

³⁶ Yücel Şimşek, "Türk Bankacılık Sisteminde Bireysel Kredilerdeki Teminat Türlerinin Kredi Dönüşlerine Etkileri", İstanbul, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013, s. 45, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi)

karşılığı kredi, şahsi teminatlı bir kredi türüdür³⁷. Kefalet akdi ile üçüncü bir şahıs (kefil), asıl borçlunun alacaklısına karşı asıl borcun ödenmesini taahhüt etmektedir³⁸.

Kefaletin adi kefalet, müteselsil kefalet, birlikte kefalet, kefile kefalet ve rücu kefalet şeklinde farklı türleri bulunmaktadır. Kredi işlemlerinde en fazla adi kefalet, müteselsil kefalet ve birlikte kefalet şekillerine rastlanmaktadır. Bireysel kredi sözleşmelerinde geçerli olan adi kefalet, kefile ancak asıl borçlu hakkında tüm takip yolları tüketildikten sonra başvurulmasının mümkün olduğu kefalet türüdür. Müteselsil kefalet, ticari kredi sözleşmelerinde geçerli olan ve kefillerin alacaklıya karşı asıl borçlu gibi sorumlu oldukları kefalet türüdür. Adi kefalettaki durumun aksine alacaklı doğrudan kefillerden alacağını tahsil etme imkanına sahiptir. Son olarak birlikte kefalet ise, bir borç için birden fazla kefilin bulunduğu kefalet şeklidir.

4.2. Maddi Teminat

Maddi teminatta, bir varlık bir iktisadi değer teminat gösterilmektedir. Kredi borcunun tahsil edilememesi halinde banka, teminat olarak gösterilen bu varlıktan, iktisadi değerden belirli kurallara uyarak alacağını tahsil etmek hakkına sahip bulunmaktadır³⁹. Bu teminat şeklinde bankalar tarafından üstlenilen risk karşılığında bir varlık veya iktisadi bir değer güvence olarak alınmaktadır. Bankacılık uygulamasında en sık karşılaşılan maddi teminat türleri menkul ve gayrimenkul rehinleridir⁴⁰.

Kredilendirme sürecinde bankalarca en çok ipotek, gerçek ticari işlemlerden doğmuş müşteri çek senedi ve taşıt rehni gibi maddi teminat türlerinin tercih edildiği söylenebilir. Bu teminatların yanında alacağın temliki, mevduat rehni, nakit rehni, ihracat vesai ve plaka rehni gibi güvenceler de kredi sözleşmelerinde teminat olarak alınabilmektedir.

5. Teminatların Dikkate Alınma Oranları

BDDK tarafından yayınlanan karşılıklar yönetmeliğinde teminatlar dört gruba ayrılmış olup⁴¹ özel karşılıkların hesaplanmasında teminatların dikkate alınma oranları⁴² şöyledir:

Birinci grup teminatların dikkate alınma oranı: Yüzde yüz (%100)

İkinci grup teminatların dikkate alınma oranı: Yüzde yetmiş beş (% 75)

Üçüncü grup teminatların dikkate alınma oranı: Yüzde elli (% 50)

Dördüncü grup teminatların dikkate alınma oranı: Yüzde yirmi beş (%25).

³⁷ Tuğcu ve diğerleri, **a.g.k.**, s. 38

³⁸ Hayrullah Yuca, "Bankacılık Sektöründe Takipteki Krediler -Teminat İlişkisi: Türk Bankacılık Sektörü Üzerine Bir Uygulama", İstanbul, Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012, s. 94, (Basılmamış Doktora Tezi)

³⁹ Öztin Akgüç, "Kredi Taleplerinin Değerlendirilmesi", 10.Baskı, İstanbul, Avcıol Basım Yayım, 2014, s. 349-350

⁴⁰ Yuca, **a.g.k.**, s. 71

⁴¹ BDDK, "Bankalarca Kredilerin ve Diğer...", **a.g.k.**, m. 9

⁴² BDDK, "Bankalarca Kredilerin ve Diğer...", **a.g.k.**, m. 10

Hazine bonusu, devlet tahvili, banka garanti ve kefaletleri ile teminat mektupları birinci grup, hisse senetleri, altın dışındaki kıymetli madenler, gayrimenkul ipoteği ile gerçek ticari ilişkiden kaynaklanan kambiyo senetleri ikinci grup ve ticari işletme rehni, taşıt rehni ve kredibilitesi borçlunununkinden yüksek gerçek veya tüzel kişi kefaletleri üçüncü grup teminatlara örnek olarak verilebilir. İlk üç grup dışında kalan teminat türleri ise dördüncü grup teminatlar olarak ifade edilmektedir⁴³.

6. Karşılıkların Muhasebeleştirilmesine İlişkin Uygulama

Bu bölümde bir banka müşterisine kullanılan ticari krediye ait örnek olaylar yer almaktadır. Bu doğrultuda sırasıyla üçüncü, dördüncü ve beşinci grup sınıflandırma temelinde kredi için ayrılacak özel karşılıklara ilişkin hesaplamalar gerçekleştirilmiş ve ilgili muhasebe kayıtları yapılmıştır. Aşağıda yer alan örneklerde bankacılık sektöründe yaygın olarak kullanılan gerçek müşteri çek senedi (GMÇS), gayrimenkul ipoteği ve taşıt rehni gibi maddi kıymetler teminat olarak hesaplamalara dahil edilmiştir.

Örnek 1: Bir bankanın müşterisine kullandığı kısa vadeli 100.000.-TL tutarındaki kredinin ödemesi, vadesinin sona erdiği tarihten itibaren 91 gün gecikmiştir. Kredinin teminatında 150.000 TL değerinde GMÇS bulunmaktadır.

Söz konusu kredi öncelikle donuk alacaklar içinde yer alan üçüncü grup kredilere aktarılacaktır. Daha sonra ilgili hesaplamalar yapılarak krediye karşılık ayrılacaktır. Bu işlemlere ilişkin muhasebe kayıtları ve hesaplamalar aşağıdadır.

Kredinin Üçüncü Grup Donuk Alacak Olarak Sınıflandırılması (Gecikme 90 günden fazla olduğu için);

170 TOA/Tah. İmk. Sın. Kred.	100.000	
17002 II. Grup Tem. Sah. Ol.		
	118 KV. Tem. Diğ. Kr. (Diğ. Müş.)	100.000
	11811 Diğer Müşteriler (Özel)	
	-Yakın İzlemedeki Krediler	

Krediyeye İlişkin Özel Karşılık Hesaplamaları ve Muhasebeleştirme İşlemi;

Kredinin teminatında 150.000 TL tutarında teminat bulunmaktadır. Ancak teminatın dikkate alınacak tutarı kredi tutarını aşamaz⁴⁴. Bu nedenle kredi için teminatın ancak 100.000 TL'lik kısmı dikkate alınabilir. GMÇS ikinci grup teminat olduğu için⁴⁵ teminatın dikkate alınma oranı 0,75'tir⁴⁶. Bu doğrultuda;

⁴³ BDDK, "Bankalarca Kredilerin ve Diğer...", a.g.k., m. 9

⁴⁴ BDDK, "Bankalarca Kredilerin ve Diğer...", a.g.k., m. 10

⁴⁵ BDDK, "Bankalarca Kredilerin ve Diğer...", a.g.k., m. 9

⁴⁶ BDDK, "Bankalarca Kredilerin ve Diğer...", a.g.k., m. 10

100.000*0,75=75.000 TL tutarındaki donuk alacak için özel karşılık ayrılmayacaktır. Dolayısıyla 100.000-75.000=25.000 TL için özel karşılık uygulanacaktır. Buna göre uygulanacak özel karşılık tutarı 3. grup krediler için 0,20'dir. Bu itibarla;

25.000*0,20=5.000 TL özel karşılık ayrılacaktır.

820 Karşılık ve Değ. Düş. Gid.	5.000		
82000 Özel Karşılık Giderleri			
820000 III. Grup Kredi ve Alacak.			
	180 Özel Karşılıklar		5.000
	18000 III. Grup Kr. ve Alacak.		

Örnek 2: Bankanın müşterisine kullandığı söz konusu kısa vadeli 100.000.-TL tutarındaki kredinin ödemesi, vadesinin sona erdiği tarihten itibaren 181 gün gecikmiştir.

Kredinin Dördüncü Grup Donuk Alacak Olarak Sınıflandırılması (Gecikme 180 günden fazla olduğu için);

172 TOA/Tah. Şüp. Kred.	100.000		
17202 II. Grup Tem. Sah. Ol.			
	170 TOA/Tah. İmk. Sın. Kred.		100.000
	17002 II. Grup Tem. Sah. Ol.		

Krediyeye İlişkin Özel Karşılık Hesaplamaları ve Muhasebeleştirme İşlemi;

Kredinin teminatında bulunan GMÇS nedeniyle kredinin 75.000 TL'si için özel karşılık ayrılmasına gerek yoktur. Geriye kalan 25.000 TL için daha önce 5.000 TL karşılık ayrılmıştır. Dördüncü grup kredilere ayrılacak karşılık oranı 0,50'dir. Üçüncü grupta söz konusu krediye 0,20 oranında karşılık ayrıldığı için ilave olarak 0,30 oranında karşılık ayrılacaktır. Bu doğrultuda;

25.000*0,30=7.500 TL ilave karşılık ayrılacaktır.

820 Karşılık ve Değer Düş. Gid.	7.500		
82000 Özel Karşılık Giderleri			
820001 IV. Grup Kredi ve Alacak.			
	180 Özel Karşılıklar		7.500
	18001 IV. Grup Kr. ve Alacak.		

Birinci örnekte III. grup kredi ve alacaklardan alt hesabı ile ayrılan 5.000 TL tutarındaki karşılık, kredinin 181 gün gecikmesinden dolayı IV. grup kredi niteliği taşıdığı için ters kayıtlı iptal edilecek ve söz konusu tutar IV. Grup Kredi ve Alacaklardan alt hesabı ile özel karşılık olarak ayrılacaktır.

III. Grup Kredi ve Alacaklar alt hesabı ile ayrılan 5.000 TL tutarındaki karşılığın iptali

180 Özel Karşılıklar	5.000	
18000 III. Grup Kr. ve Alacak.		
	820 Karşılık ve Değer Düş. Gid.	5.000
	82000 Özel Karşılık Giderleri	
	820000 III. Grup Kr. ve Alacak.	

İptal Edilen III. Grup Kredi ve Alacaklar alt hesabında yer alan 5.000 TL tutarındaki karşılığın IV. Grup Kredi ve Alacaklar alt hesabında muhasebeleştirilmesi

820 Karşılık ve Değer Düşme Gid.	5.000	
82000 Özel Karşılık Giderleri		
820001 IV. Grup Kredi ve Alacak.		
	180 Özel Karşılıklar	5.000
	18001 IV. Grup Kr. ve Alacak.	

Örnek 3: Bankanın müşterisine kullandığı söz konusu kısa vadeli 100.000.-TL tutarındaki kredinin ödemesi vadesinin sona erdiği tarihten itibaren 361 gün gecikmiştir.

Kredinin Beşinci Grup Donuk Alacak Olarak Sınıflandırılması (Gecikme 360 günden fazla olduğu için);

176 Zarar Nitel. Kred.	100.000	
17602 II. Grup Tem. Sahip Ol.		
	172 TOA/ Tah. Şüp. Kred.	100.000
	17202 II. Grup Tem. Sahip Ol.	

Krediyeye İlişkin Özel Karşılık Hesaplamaları ve Muhasebeleştirme İşlemi;

Kredinin teminatında bulunan GMÇS nedeniyle kredinin 75.000 TL'si için özel karşılık ayrılmasına gerek yoktur. Geriye kalan 25.000 TL için daha önce 5.000 TL ve 7.500 TL olmak üzere toplam 12.500 TL karşılık ayrılmıştır. Beşinci grup kredilere ayrılacak karşılık oranı %100'dür. Söz konusu krediyeye Dördüncü grupta toplam 0,50 oranında karşılık ayrıldığı için ilave olarak 0,50 oranında karşılık ayrılacaktır. Bu doğrultuda;

$25.000 \times 0,50 = 12.500$ TL ilave karşılık ayrılacaktır.

820 Karşılık ve Değ. Düşme Gid.	12.500	
82000 Özel Karşılık Giderleri		
820002 V. Grup Kredi ve Alacak.		
	180 Özel Karşılıklar	12.500
	18002 V. Grup Kredi ve Alacak.	

İkinci örnekte IV. Grup Kredi ve Alacaklardan alt hesabı ile ayrılan toplam 12.500 TL tutarındaki karşılık, kredinin 361 gün gecikmesinden dolayı V. grup kredi niteliği taşıdığı için ters kayıtlarla iptal edilecek ve söz konusu tutar V. Grup Kredi ve Alacaklardan alt hesabı ile özel karşılık olarak ayrılacaktır.

IV. Grup Kredi ve Alacaklar alt hesabı ile ayrılan 12.500 TL tutarındaki karşılığın iptali

180 Özel Karşılıklar	12.500	
18001 IV. Grup Kredi ve Alacak.		
	820 Karşılık ve Değ. Düş. Gid.	12.500
	82000 Özel Karşılık Giderleri	
	820001 IV. Grup Kr. ve Alacak.	

İptal Edilen IV. Grup Kredi ve Alacaklar alt hesabında yer alan 12.500 TL tutarındaki karşılığın V. Grup Kredi ve Alacaklar alt hesabında muhasebeleştirilmesi

820 Karşılık ve Değer Düşme Gid.	12.500	
82000 Özel Karşılık Giderleri		
820002 V. Grup Kredi ve Alacak.		
	180 Özel Karşılıklar	12.500
	18002 V. Grup Kr. ve Alacak.	

Örnek 4: Bir bankanın müşterisine kullandırdığı kısa vadeli 300.000.-TL tutarındaki kredinin ödemesi vadesinin sona erdiği tarihten itibaren 91 gün gecikmiştir. Kredinin teminatında, 50.000 TL ekspertiz değerli konut, 50.000 TL değerinde banka teminat mektubu ve 400.000 TL kasko değerli ticari taşıt rehni bulunmaktadır (Bu örnek kredinin teminatında birden çok kıymet bulunduğu durumlarda karşılık hesaplamalarının nasıl yapılacağına ilişkindir).

Kredinin Üçüncü Grup Donuk Alacak Olarak Sınıflandırılması (Gecikme 90 günden fazla olduğu için);

170 TOA/Tahsil İmk. Sın. Kred.	300.000	
17005 I. II. ve III. Gr. Tem. Sah. Ol.		
	118 KV Tem. Diğ. Kr. (Diğ. Müş)	300.000
	11811 Diğer Müşteriler (Özel)	
	-Yakın İzlemedeki Krediler	

Krediye İlişkin Özel Karşılık Hesaplamaları ve Muhasebeleştirme İşlemi;

Kredinin teminatında bulunan kıymetler grup sıralamasına göre en likit kabul edilenden başlayarak dikkate alınma oranları ile çarpılır ve özel karşılığın uygulanmayacağı kısım bulunur. Yapılan

hesaplama sonucunda donuk alacağa ilişkin olarak özel karşılık uygulanacak bir tutar kalırsa bu kalan tutar üzerinden özel karşılık ayrılır⁴⁷. Buna göre sırasıyla birinci grup teminat niteliğindeki 50.000 TL tutarındaki banka teminat mektubu % 100 oranında, ikinci grup teminat niteliğindeki 50.000 TL ekspertiz değerli konut % 75 oranında ve üçüncü grup teminat niteliğindeki 400.000 TL kasko değerli ticari taşıt % 50 oranında dikkate alınacaktır. Hesaplamalarda teminatların en fazla donuk alacak tutarına eşit kısmının dikkate alınması gerekmektedir. Dolayısıyla 400.000 TL kasko değerli ticari taşıtın 300.000 TL'lik kısmı hesaplama dâhil edilecektir. Bu doğrultuda indirilecek tutar (özel karşılık ayrılmayacak tutar);

$$50.000*1+50.000*0,75+300.000*0,50=50.000+37.500+150.000=237.500 \text{ TL'dir.}$$

Özel karşılık ayrılacak tutar, (300.000-237.500) 62.500 TL'dir. Üçüncü grupta yer alan krediler için ayrılacak karşılık tutarı 0,20 olduğu için (62.500*0,20) 12.500 TL'dir.

820 Karşılık ve Değer Düşme Gid.	12.500	
82000 Özel Karşılık Giderleri		
820000 III. Grup Kredi ve Alacak.		
	180 Özel Karşılıklar	12.500
	1800 III. Grup Kr. ve Alacak.	

7. Özel Karşılıkların Denetimi

Bankalarda icra edilen işlemlerin denetimi sık sık şubelerde kontrol faaliyetleri yürüten iç kontrol elemanları eliyle ve dönemsel olarak şubelerin denetimini gerçekleştiren müfettişler eliyle gerçekleştirilmektedir. İç kontrol elemanları ve banka müfettişleri bankaların ana iş birimleri olan şubelerde veya diğer birimlerde çalışmalarını gerçekleştirmektedir. İç kontrol bölümü ve teftiş kurulu başkanlığı, diğer bir ifade ile iç kontrol elemanları ve banka müfettişleri denetim komitesi aracılığıyla yönetim kuruluna bağlı iki birimdir. Bu birimleri banka iç kontrol yapısının iki ana bileşeni olarak tanımlamak mümkündür. Her iki birimin de temel amaçlarından birisi banka faaliyetlerinin iç ve dış mevzuata uygun olarak gerçekleştirilmesini sağlamaktır. Bunun yanında teftiş kurulu, iç denetim işlevinin bir gereği olarak iç kontrol faaliyetlerinin etkinliği ve yeterliliği konusunda da bir denetim sorumluluğu üstlenmektedir. Bu sorumluluk bankanın iç kontrol sistemini iyileştirici bir amaca hizmet etmektedir.

7.1. Denetim Usulü

Bankalarda özel karşılıkların denetimi görevi iç kontrol elemanları ve banka müfettişleri tarafından muhasebe denetimleri kapsamında ifa edilmektedir. Bu kapsamda kredi karşılıklarının denetimi sürecinde izlenecek metodolojiye ilişkin gerekli hususlar aşağıda açıklanmıştır.

⁴⁷ BDDK, "Bankalarca Kredilerin ve Diğer...", a.g.k., m. 10

Kredilerin Teminatında Çek veya Senet Bulunması: Üzerinden karşılık ayrılan kredinin teminatında bulunan çek veya senedin fiilen ilgili şubede bulunup bulunmadığı, hukuken tüm şekil şartlarını taşıyıp taşımadığı kontrol edilmeli ve ilgili kıymetli evrakın gerçek ticari işlemlerden doğan çek veya senet niteliği taşıyıp taşımadığına dönük olarak geniş bir moralite sorgulaması yapılmalıdır. Hukuki anlamda bir şekil eksikliği varsa tamamlanmalı, hatır çeki veya senedi özelliği taşıyan bir kıymetli evrak güvence olarak alınmışsa ilgili kıymet teminat deposundan çıkılmalıdır. Bunun akabinde söz konusu kıymetli evrakın yerine gerçek ticari işlemlerden doğmuş müşteri çek veya senedi alınması yönünde çaba gösterilmelidir.

Kredilerin Teminatında Gayrimenkul Bulunması: Üzerinden karşılık ayrılan kredilerin teminatında gayrimenkul bulunması durumunda söz konusu taşınmazın değerlemesinin SPK'dan yetki almış bir değerlendirme kuruluştan tarafından gerçekleştirilip gerçekleştirilmediği, gayrimenkul değerlendirme uzmanları tarafından imzalanmış değerlendirme raporunda belirtilen ve konut için uygun görülen değer bankanın sistemine doğru şekilde aktarılıp aktarılmadığı irdelenmelidir. Ayrıca ipotek belgesi üzerinde bulunan güvence tutarının en az ilgili taşınmazın ekspertiz değerine eşit olduğu görülmelidir.

Kredilerin Teminatında Teminat Mektubu Bulunması: Banka teminat mektubu güvence olarak alınmışsa tutarın doğru girilip girilmediğinin yanında mektubun vadesinin geçip geçmediği veya zamanaşımına uğrayıp uğramadığı irdelenmelidir. Bu hususlara ilişkin olarak mektubun düzenlendiği bankadan teyit alınmalıdır.

Kredilerin Teminatında Taşıtların Bulunması: Taşıtların rehlinin kredilerin güvencesinde bulunması halinde aracın ruhsat bilgileri esas alınarak Türkiye Sigorta Birliği'ne ait <http://www.tsb.org.tr/kasko-deger-listesi.aspx?pageID=631> adresinden kasko değeri bulunmalı ve burada görülen değer sisteme girilen değerle eşit olup olmadığı ve ayrıca taşıtların zorunlu trafik sigortasının bulunup bulunmadığı irdelenmelidir. Bunun yanında turkiye.gov.tr adresinden teminata konu aracın üzerinde bulunan rehne ilişkin teyit sorgulaması yapılmalıdır.

Yapılacak idari denetimlerin yanında kullanılan yazılımların ilgili mevzuatın öngördüğü hususları doğru olarak raporlayacak özellikte tasarlanıp tasarlanmadıkları konusunda bilgi sistemleri denetimleri de gerçekleştirilmelidir. Bu doğrultuda ilgili kıymetlerin likit değerlerine ilişkin formülasyonları içinde barındıran sistemsel altyapının yasal düzenlemelere uygun olarak kurgulanıp kurgulanmadığı, mevzuatta bahsi geçen gecikme sürelerinde grup değişikliklerinin doğru olarak gerçekleşip gerçekleşmediği bilgi teknolojileri denetçileri tarafından test edilmelidir. Ayrıca teminat tutarlarının ilk girişleri haricinde sistemin manuel müdahalelere kapalı olması sağlanmalı, teminatlarda veya teminat tutarlarında bir değişiklik meydana gelmesi halinde bu durumun sisteme aktarılmasına ilişkin olarak çapraz kontrol mekanizmaları kurulmalıdır. Bu doğrultuda sisteme teminat girişlerinin şubeden yapılması sonrasında genel müdürlükten onay verilmesi biçiminde bir ikili kontrol sistemi kurularak meydana gelebilecek finansal hata ve hile riskleri minimize edilebilir.

8. Sonuç

Ekonomik faaliyet döngüsünde reel sektör ve finansal sektör birbiri ile karşılıklı bir bağımlılık içindedir. Finansal sektör üzerinden reel sektöre aktarılan krediler ekonomik büyümede çok önemli bir yer teşkil etmektedir. Bu itibarla istikrarlı bir ekonomik büyüme için reel sektörün finansmana ulaşım kanallarının sürekli açık tutulması gerekmektedir. Ancak sadece finansmana ulaşımın kolaylaştırılması başarılı bir ekonomik büyüme için yeterli değildir. Bunun yanında kredilerin etkin kullanımı da son derece kritik bir öneme sahiptir. Kredi kaynaklarının etkin kullanılıp kullanılmadığının değerlendirilmesi için kredilerin geri dönüşleri takip edilmelidir.

Kredi geri dönüşlerine ilişkin en önemli göstergelerden birisi bankalarca krediler için ayrılan karşılıklardır. Bu sebeple karşılık hesaplamalarının doğru yapılması ve gerçeğe uygun şekilde raporlanması, ekonomik görünümün sağlıklı olarak değerlendirilmesi açısından kritik bir olgudur. Finansal sektörün içinde bulunduğu durum ne kadar doğru raporlanırsa ekonomi yönetimi tarafından hayata geçirilecek önlemler de o kadar etkin olacaktır. Bu gerekçeler ışığında ve bankacılık sektörünün güçlü ekonomik yapının en önemli unsurlarından birisi olduğu gerçeğinden hareketle çalışmada, kredilere ilişkin ayrılacak karşılıkların muhasebeleştirilmesi örneklerine yer verilmiştir. Yapılan literatür taramasında, sektörde öne çıkan teminatlar temelinde Türkiye’de kredilere ilişkin ayrılacak karşılıkların muhasebeleştirilmesini konu alan akademik çalışma eksikliğinin tespit edilmesi bu çalışmanın temel motivasyonunu oluşturmuştur.

Kredilerin güvencelerine alınan kıymetlerin gerçek değerlerinden uzak bir şekilde likit değer hesaplamalarına dahil edilmesi halinde bankaların bilançolarında yer alan yasal takip rakamları yanlış raporlanacaktır. Teminatların değerleri yüksek gösterildiğinde bankaların kredi karşılıkları düşük raporlanacak ve bankanın net karı olması gerekenden yüksek çıkacaktır. Böylece gerçeğe aykırı olarak, finansal tablolar üzerinde bankanın mali durumu iyileştirilmiş olacaktır. Diğer taraftan teminatların değerleri düşük gösterildiğinde ise bankaların kredi karşılıkları yüksek raporlanacak ve bankanın vergi öncesi karı olması gerekenden düşük çıkacaktır. Böylece gerçeğe aykırı olarak bankanın ödemesi gereken vergi düşük hesaplanacaktır. Bu itibarla kredilerin teminatına alınan maddi kıymetlerin gerçek değerleri üzerinden likit değer hesaplamasına dahil edilmesi kritik önem taşımaktadır. Ancak bu şartla bankaların faaliyetlerinin nihai çıktısı olan dönem karının doğru hesaplanması, dolayısıyla firma performansının en doğru şekilde raporlanması mümkün olacaktır. Bu sebeple karşılıklar üzerinde gerçekleştirilecek denetimler sağlıklı ve güçlü bir yapı ihtiva etmelidir.

Kaynakça

5411 sayılı Bankacılık Kanunu (2005, 1 Kasım), Resmi Gazete Sayısı: 25983.

ACAR, Özgür, “Bankalarca Ayrılan Karşılıklar: Teorik Yaklaşımlar ve Uluslararası Uygulamalar” Bankacılar Dergisi, Sayı 34, 2000, s. 32-48

AKGÜÇ, Öztin, “Kredi Taleplerinin Değerlendirilmesi”,10.Baskı, İstanbul, Avcıol Basım Yayın, 2014

- SHAH, Ali, Serpil, “Türk Bankacılık Sektöründe Banka Kredilerinin Kullanılmasında Teminat Belirleme Yöntemleri”, İstanbul, Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, 2010, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi)
- BAKKAL, Süreyya ve Aysan, Emel (2011), “Türk Bankacılık Sisteminde, Ekonomik Krizin Tüketici Kredilerine Etkisi”, 1. Baskı, İstanbul, Hiperlink Yayınları, 2011
- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK), “Bankalarca Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi Ve Bunlar İçin Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik”, (01.11.2006 tarih, 26333 sayılı T.C. Resmi Gazete)
- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK), “Tekdüzen Hesap Planı ve İzahname Hakkında Tebliğ”, (26.01.2007 tarih, 26415 sayılı T.C. Resmi Gazete)
- BAYKAN, Renan, “Tüketici Hukuku: Mevzuata İlişkin Yorum-Eleştiri-Öneri”, İstanbul, İstanbul Ticaret Odası Yayınları Yayın No: 2005-41, 2005
- DİNÇ, Yusuf, Akay, Hüseyin ve Karacan, Sami, “Banka ve Sigorta Muhasebesi”, Eskişehir, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2745, 2013
- ERİŞ, Hayati, “Bankacılık Hizmet Ürünleri”, Eskişehir, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2953, 2013
- GÜCENME GENÇOĞLU, Ümit, Özerhan, Yıldız ve Karabınar, Selahattin, “Türkiye Finansal Raporlama Standartları”, Sakarya, Sakarya Üniversitesi Sürekli Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayınları, 2013
- GÜNEY, Alptekin, “Banka İşlemleri, Beta Basım Yayın Dağıtım A.Ş., Genişletilmiş 4. Baskı, İstanbul, Beta Basım Yayın Dağıtım A.Ş., 2010
- GÜRSES, Davut, “Kredi Teminatı Olarak Üst Hakkı İpoteki”, Bankacılar Dergisi, Sayı 76, 2011, s. 3-17
- HENDRIKSEN, Eldon S. ve Van Breda, Michael F., “Accounting Theory”, Fifth Edition, Boston, Irwin Inc., 1992
- İBİCİOĞLU, Mustafa ve Karan, Mehmet Baha, “Türkiye’de Faiz Oranlarının Tüketici Kredileri Üzerindeki Etkisi”, BDDK Bankacılık ve Finansal Piyasalar Dergisi, Cilt:3, Sayı:2, 2009, s. 11-30.
- İNAĞ, Nihal, “Tüketici Kredileri”, Ankara, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Araştırma Planlama ve Eğitim Genel Müdürlüğü, Tartışma Tebliği No: 9011, 1990
- ÖZDEMİR, İpek, “Merkez Bankacılığında Teminat Sistemleri”, Ankara, 2010, (TCMB Uzmanlık Yeterlilik Tezi)
- ÖZDEN, Kürşat Özgür, “Ticari Bankalarda Kredilendirme Süreci ve Kredi Riski Yönetimi”, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi)
- PELLUMBI, Sokol, “Banka Kredi Hukukunda Teminatlar”, İstanbul, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi),
- SAYIM, Ferhat ve Ardıç, Muhammed, “Banka Bilançolarındaki Kredi Karşılık Kalemlerinin Dışa Yansımaya Biçimleri”, Atatürk Üniversitesi İİBF Dergisi, Sayı 26(3-4), 2012, s. 297-312.
- SİPAHİ, Barış, “Bankacılık İşlemleri ve Muhasebesi”, İstanbul, Türkmen Kitabevi, 2011
- ŞAKAR, Birgül, “Banka Kredileri ve Yönetimi”, 2. Basım, İstanbul, Beta Basım Yayın A.Ş., 2006
- ŞAKAR, Hakan, “Bankalarda Kredilendirme Teknikleri”, İstanbul, Strata Yayıncılık, 2001
- ŞİMŞEK, Yücel (2013), “Türk Bankacılık Sisteminde Bireysel Kredilerdeki Teminat Türlerinin Kredi Dönüşlerine Etkileri”, İstanbul, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi)
- TAKAN, Mehmet ve Boyacıoğlu, Melek Acar (2011), “Bankacılık Teori, Uygulama ve Yöntem”, 4. Basım, Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık, 2011

- TUĞCU, Can Tansel, Erdem, Ekrem, Çelik, Faik, Torun, Talip, Togay, Selahattin, Kayhan, Selim, Altıntaş, Halil, Ergeç, Etem Hakan ve Toprak, Metin (2013), "Bankalarda Kredi Yönetimi", Eskişehir, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2531, 2013.
- YUCA, Hayrullah (2012), "Bankacılık Sektöründe Takipteki Krediler -Teminat İlişkisi: Türk Bankacılık Sektörü Üzerine Bir Uygulama", İstanbul, Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012, (Basılmamış Doktora Tezi)
- ZARAKOLU, A. (2003), "Bankacılar İçin Para ve Kredi Bilgisi", Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2003

